

HOUT EN HANDEL

ALLES VAN HOUT

INFO

Links is een tekening van Uitgeest rond 1700. Het dorp had in die tijd twee kerktorens en een houtzaagmolen. Ook alle machines en het gereedschap waren van hout zoals op de afbeelding rechts is te zien. Af en toe kwam er wat ijzer aan te pas zoals bij deze houten tandwielen in een molen.

CORNELIS CORNELISZOOM VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

VRAGEN: ALLES VAN HOUT

1. Wat zie je op de afbeelding links van Uitgeest dat van hout is gemaakt?
Noem drie dingen:
A.

B.

C.
2. – Waar maken wij nu machines en gereedschap van?

– Was dit materiaal er toen ook al?
3. Bedenk een voordeel en een nadeel van hout als materiaal voor de bouw van huizen, gereedschap en machines.

Voordeel:

Nadeel:

HOUT EN HANDEL

NAGEBOUWDE BOOT

INFO

Deze boot is nagebouwd naar een boot uit 1600. Dit is een sloep die gebruikt werd voor de bevoorrading van grote schepen op zee of om berichten door te geven tussen de grote schepen.

Zoals je ziet, is de boot helemaal van hout en ook alle onderdelen van de boot zijn van hout. Zo'n boot bouwden ze zonder tekening, helemaal op het zicht.

In Uitgeest was een houtzaagmolen en er waren meerdere rederijen waar boten werden gebouwd.

CORNELIS CORNELISZON VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

VRAAG: NAGEBOUWDE BOOT

1. Waar werd deze boot voor gebruikt rond 1600?

HOUT EN HANDEL

VLOTTEN DREVEN OVER DE RIVIEREN

INFO

In Noord Holland was van alles van hout gemaakt en er waren veel houtzaagmolens en houtbewerkers. Maar het hout kwam hier niet vandaan. In en om Uitgeest waren geen bossen zoals je kunt zien op de afbeelding. Waar kwam het hout wel vandaan?

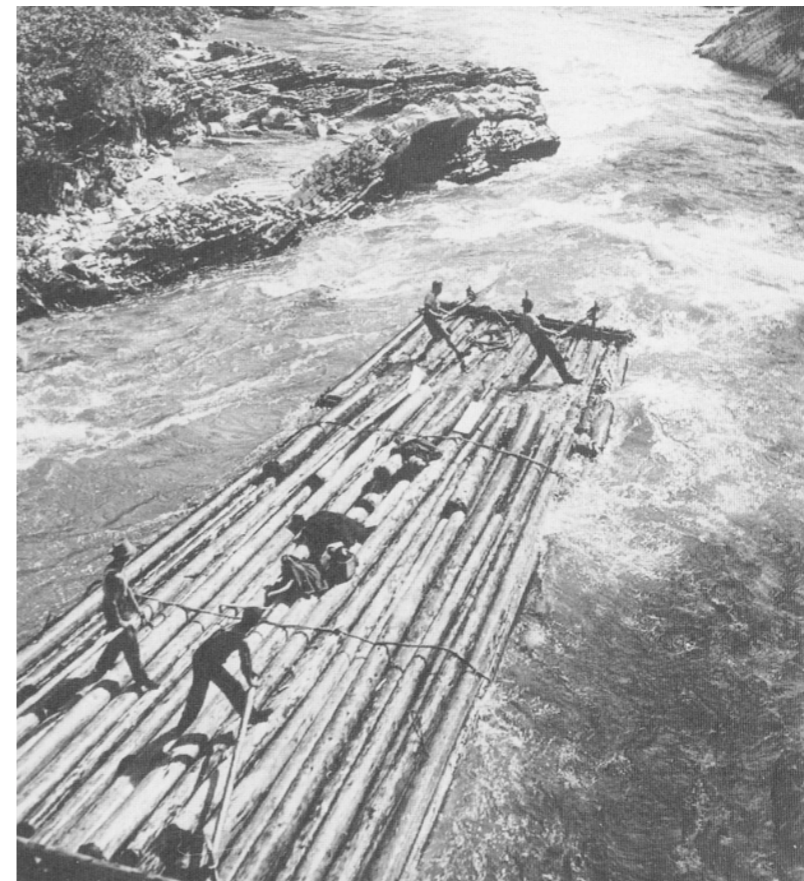
zie ook de achterkant →

CORNELIS CORNELISZOOM VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

VLOTTEN DREVEN OVER DE RIVIEREN

Heb je weleens van die hele grote containerschepen gezien in de haven van Rotterdam? Of zo'n enorm schip in het Noordzeekanaal? De vloten van boomstammen die in Noord-, Oost- en Midden-Europa de rivieren afdreven, waren wel net zo lang. Over de Rijn kwamen zulke grote vloten in Dordrecht aan. In Nederland werd dat hout verder verwerkt. Omdat er in Nederland nog weinig stroming in de rivieren is, werden de boomstammen vanaf Dordrecht in een schip naar Amsterdam, Zaandam en Uitgeest gevaren. In de houthaven van Zaandam werden weer kleine vloten gemaakt om het hout naar de molens te slepen.

zie ook de voorkant →

CORNELIS CORNELISZOOM VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

OPDRACHT: VLOTTEN DREVEN OVER DE RIVIEREN

Vul in:

Als ..... kwam het hout uit gebieden in Europa waar veel bossen waren.

Ze kwamen vooruit over de rivieren dankzij de .....

In Nederland ging het hout in kleine hoeveelheden vanuit Dordrecht verder per

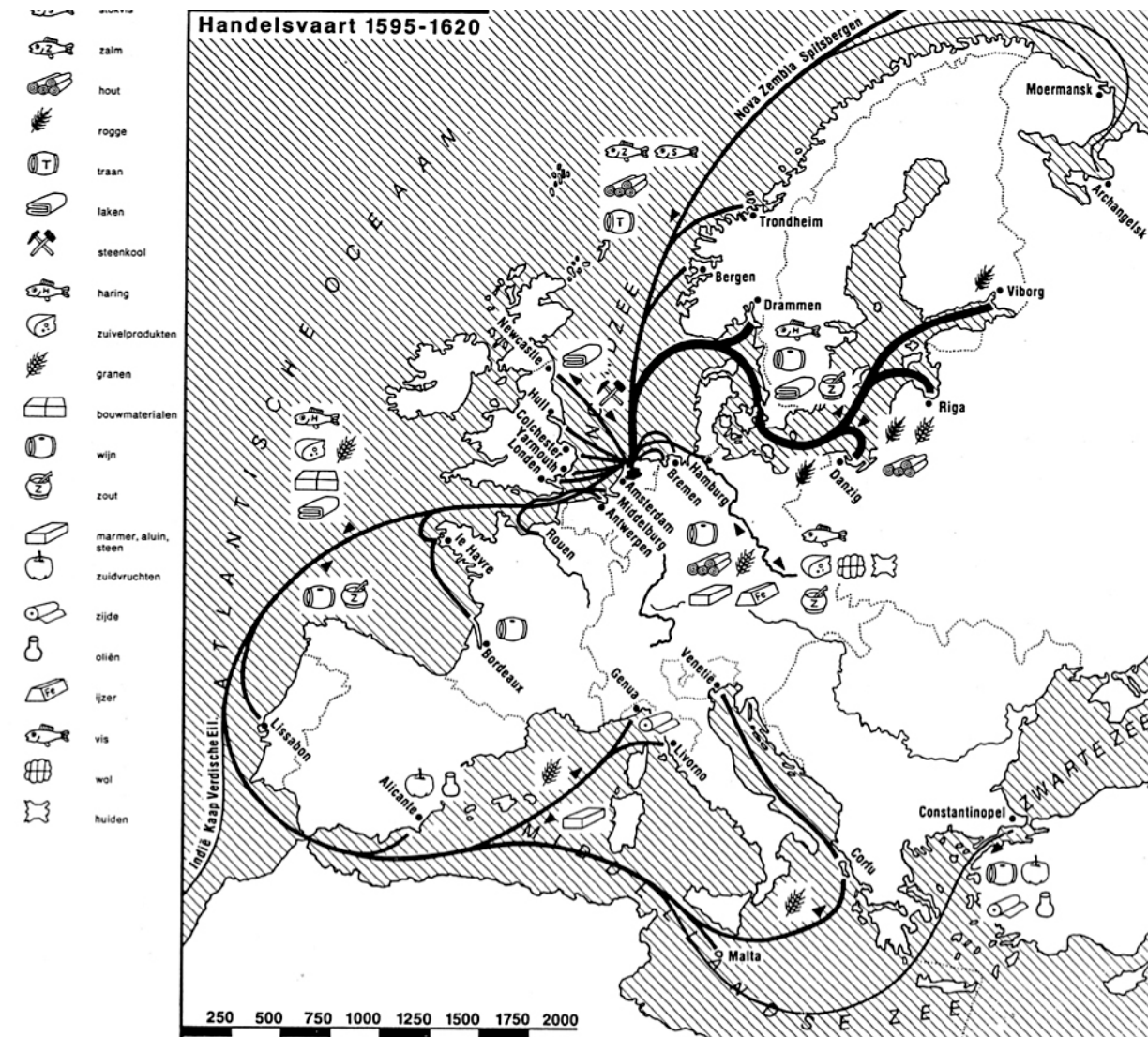
..... naar ..... en Uitgeest!

4

HOUT EN HANDEL

HANDEL IN EUROPA

INFO

Op deze kaart van Europa kun je zien waar hout vandaan gehaald werd in de 17e eeuw. In de legenda kun je zien hoe je hout vindt op de kaart.

Het kopen van spullen in het buitenland noemen we importeren.

Vérvkopen van spullen heet exporteren.

De handel ging steeds per boot.

CORNELIS CORNELISZON VAN UTGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

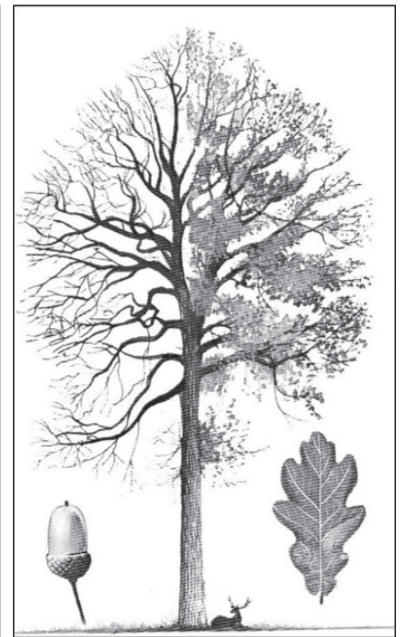
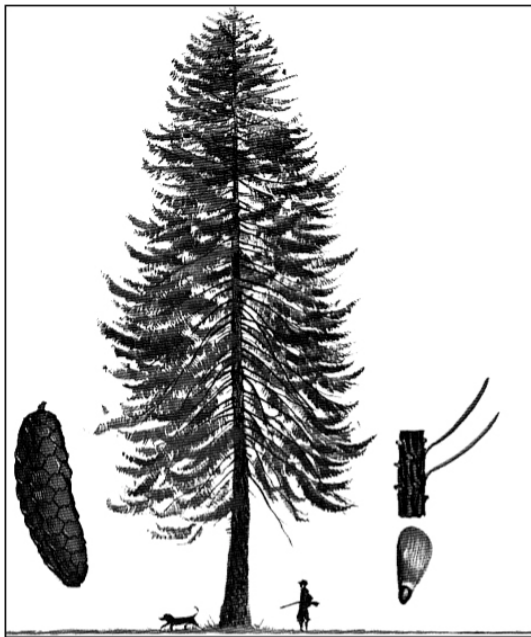
OPDRACHT: HANDEL IN EUROPA

1. Kijk goed op de kaart waar de Nederlandse Republiek hout vandaan haalde.
Noteer drie plekken:
A.

B.

C.
2. Wij kochten eerst hout in het buitenland om later met dit hout weer andere dingen te kunnen vérkopen in het buitenland.
Leg uit hoe dit werkte:

HOUT EN HANDEL

VERSCHILLENDE SOORTEN HOUT

INFO

De ene boom groeit snel, de andere langzaam.
De ene houtsoort is zwaar, de andere licht.
De ene soort hout is zacht, de andere hard.
Voor elk type boot werd ander hout gebruikt.

OPDRACHT: DE VERSCHILLENDE SOORTEN HOUT

Vink aan:

Een boot die naar Indië (Zuid-Oost-Azië) moest kunnen varen, werd gemaakt van:

☐ langzaam of ☐ snel groeiend hout

☐ hard of ☐ zacht hout

Dit hout was ☐ duur of ☐ goedkoop.

Een boot die goedkope goederen als graan moest vervoeren uit de Oostzee, bijvoorbeeld een koggeschip, was gemaakt van:

☐ langzaam of ☐ snel groeiend hout.

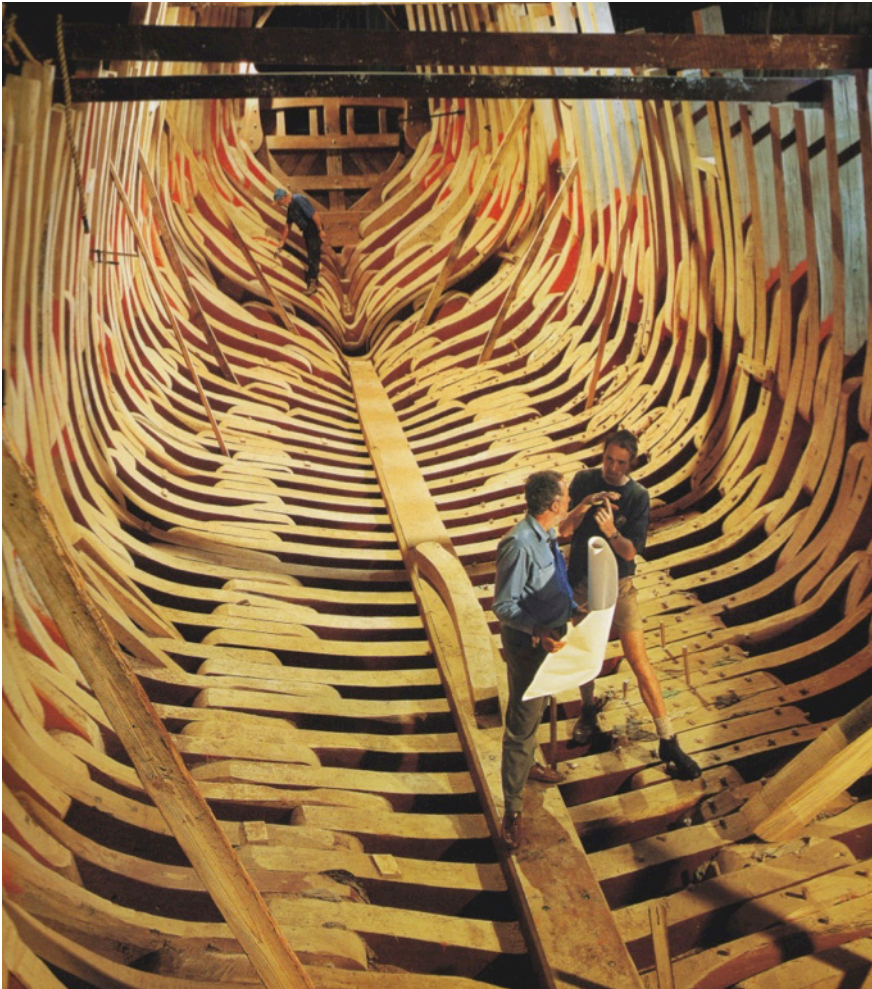
☐ hard of ☐ zacht hout.

Dit hout was ☐ duur of ☐ goedkoop.

HOUT EN HANDEL

EEN BOOT BOUWEN

INFO

Op de afbeelding zie je hoe een schip uit de 17e eeuw wordt nagebouwd. Je ziet iemand met een bouwtekening. Die hadden ze in de 17e eeuw niet.

Ze konden geen bouwtekening met diepte maken. Dus ook niet laten zien op de tekening wat dichtbij of veraf was. Een boot bouwen was dus een enorme puzzel die je moest oplossen! Daar ging veel tijd over heen!

CORNELIS CORNELISZON VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

OPDRACHT: EEN BOOT BOUWEN

Er gingen veel stappen vooraf aan het bouwen van een boot.
Zet de stappen in de goede volgorde:

stap ..... Besluiten welk hout je nodig hebt.

stap ..... De boot gaan bouwen.

stap ..... Het hout bestellen in een ver land. Dat ging niet met internet,
telefoon of een app.

stap ..... Het hout wordt gekapt en drijft de rivier af.

stap ..... Het hout wordt in een houtmolen tot planken of balken
gezaagd.

Vink aan:

Van boom tot boot duurde het

☐ weken

☐ maanden

☐ jaren

HOUT EN HANDEL

EEN WERF IN AMSTERDAM

T OOST INDISCHE MAGAZYN. EN SCHEEPS-TIMMER-WERF.

J. Muller fecit.

INFO

Op de afbeelding zie je hoe ze in Amsterdam op een scheepswerf bezig waren om een boot te bouwen. De grootste boten, die over alle wereldzeeën moesten kunnen varen zoals naar Indië, werden in Amsterdam gebouwd. Iets kleinere boten, voor de handel op de Oostzee, kwamen vaak uit de Zaanstreek.

CORNELIS CORNELISZON VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

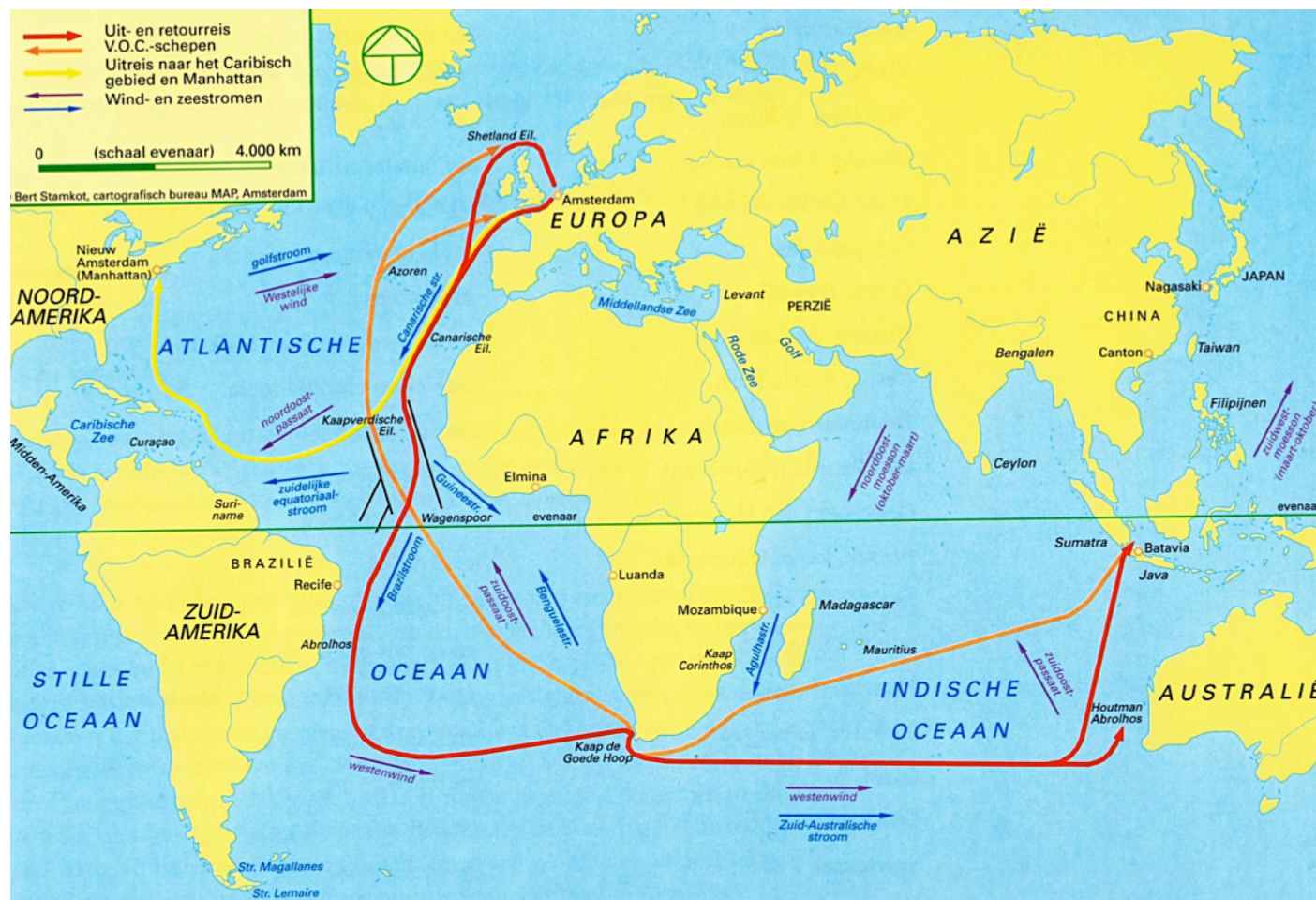
OPDRACHT EN VRAGEN: EEN WERF IN AMSTERDAM

1. Vul in:
Deze boot vaart waarschijnlijk naar .....

en is gemaakt van .....hout
2. Hoeveel mensen zijn aan deze boot aan het werk?

Minstens .....
3. Wat ontbreekt nog aan de boot?

HOUT EN HANDEL

VOC-SCHEPEN EN DE ROUTE VAN DE VOC

INFO

Hier zie je op de kaart de VOC route. Voor de VOC-schepen gebruikten ze het hardste hout. Deze boten moesten tegen een stootje kunnen. Niemand wilde onderweg vergaan.

zie ook de achterkant →

CORNELIS CORNELISZON VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

HOUT EN HANDEL

VOC-SCHEPEN EN DE ROUTE VAN DE VOC

Op alle wereldzeeën wapperde trots de vlag van Nederland. De 17e eeuw liep van 1600 tot 1700. Deze eeuw wordt ook wel de Gouden Eeuw genoemd omdat we toen zoveel geld verdienden in de Nederlandse Republiek met de handel.

Wij waren in de 17e eeuw de belangrijkste zeevarende natie. Met dank aan Cornelis Corneliszoon van Uitgeest.

EXTRA

Heb je wel eens van de VOC-mentaliteit gehoord? Daar bedoelen we iets goeds mee en iets minder goeds. Enerzijds bedoelen we daarmee dat de Nederlanders ondernemend waren, hun verstand goed gebruikten en daar heel rijk mee geworden zijn. Anderzijds bedoelen we er ook mee dat we alleen aan onszelf dachten. Soms leek het meer op stelen dan op eerlijk handel drijven zoals wel in Indonesië is gebeurd. Dat is iets om minder trots op te zijn.

zie ook de voorkant →

CORNELIS CORNELISZON VAN UITGEEST - ZAGEN OP DE WIND

OPDRACHT EN VRAGEN: VOC-SCHEPEN EN DE ROUTE VAN DE VOC

1. Zoek op wat de VOC was. Leg het uit in eigen woorden.
2. Wat was de reden dat Nederlandse schepen naar de andere kant van de wereld voeren?
Schrijf op:
3. Leg uit wat de VOC-schepen, de naam 'Gouden Eeuw' en Cornelis Corneliszoon met elkaar te maken hebben.

Heb je alle opdrachten bij de informatiebladen gemaakt en gecontroleerd?
Ga dan met elkaar de doe-opdracht maken.

DOE-OPDRACHT

De helft van jullie maakt een schip dat lijkt op de schepen uit de 17e eeuw. Zie het bouwpakket. Ook jullie schip is van hout en bestaat uit vele delen. Maar jullie hebben een bouwtekening. Dat hadden ze vroeger niet.

De andere helft maakt een vlot. Hiervoor zoek je buiten houtjes die als stammen kunnen dienen. Je kunt wol als touw gebruiken en daarmee de stammen aan elkaar vastmaken.

Bekijk onderstaande link om meer te weten te komen over de vlotten.
<http://zaanseverhalen.nl/2017/03/08/houtvlotten/>.

EINDOPDRACHT

De kaarten en afbeeldingen op de informatiebladen staan ook in een power point die je nu kunt ophalen bij je meester of juf. Je kunt de power point zelf nog mooier maken. Met wat je nu weet, houd je een presentatie bij de power point voor de klas. Verdeel taken en doe het met elkaar.

TIPS PRESENTATIE

- Zorg dat je in de presentatie je eigen woorden gebruikt.
- Gebruik deze woorden uit de tekst:
  - importeren
  - exporteren
  - VOC
- Doe de presentatie uit je hoofd. Je mag wel wat steekwoorden als geheugensteun op papier zetten.

VEEL SUCCES!